
KÖNYVJELZŐ

A CSALÁDI EZÜST. TANULMÁNYOK AZ ÖNKORMÁNYZATI VAGYONGAZDÁLKODÁS TÉMAKÖRÉBŐL

Szerk.: *Vigvári András*

(*KSZK ROP 3.1.1. Programigazgatóság, Budapest, 2007, 381 o.*)

MEZEI CECÍLIA

A családi ezüst, a család féltve őrzött, generációk között öröklődő kincse, melyet megfelelő célra és jól akarunk felhasználni, vagy éppen a nehéz helyzetekre tartogatjuk (bár nehezen válunk meg tőle, s a piac semmiképpen sem ad annyit érte, amennyit nekünk ér).

Körülbelül így vannak az önkormányzatok is a saját vagyonukkal, ami az egyes vagyonelemekhez való érzelmi kötődést jelenti. Van, aki jó gazdának bizonyult, de többségbe mégis azok az önkormányzatok kerültek, amelyek nem tudták megőrizni a vagyonosztáskor juttatott vagyon értékét. Milyen összefüggéseket lehet kimutatni? Milyen okok állnak a háttérben? Milyen módon lehet orvosolni a felmerülő problémákat? Ezekkel a kérdésekkel foglalkozik az itt bemutatott tanulmánykötet.

Az önkormányzati vagyongazdálkodás egyáltalán nem felkapott területe az önkormányzati gazdálkodási kutatásoknak. Nem véletlenül, hiszen a témakör elemzéséhez szükséges megbízható információk és adatok „előteremtése” sem egyszerű feladat, és akkor még nem beszéltünk a vagyongazdálkodás különféle értelmezéseiről, az adatfeldolgozás módszertani nehézségeiről, vagy egyáltalán a témakör szerteágazó voltáról. Pedig az önkormányzati vagyongazdálkodás iránt igen széles körű az érdeklődés, hiszen talán egyetlen egy – a helyi önkormányzatokat érintő – területtel sem lehet úgy foglalkozni, hogy az önkormányzatok tulajdonában lévő jelentős vagyonnal, illetve annak gazdálkodásával ne törődnénk. Beszéljünk az életminőség alakulásáról, a helyi fejlesztésekről, az önkormányzatok feladatellátásáról vagy az egészségügyi reformról, a háttérben ott áll központi kérdésként, hogy vajon a helyi önkormányzatok vagyongazdálkodása milyen módon befolyásolja ezeket a folyamatokat.

Egy időszerű kutatás zárókötetét tarthatja tehát kezében az olvasó. A vizsgálat a ROP 3.1.1. „A helyi közigazgatás kapacitásépítése képzési programok, tanácsadás és infrastrukturális fejlesztések révén” c. központi programjának „Helyi önkormányzatok vagyongazdálkodása” c. témája keretében folyt.

A kutatásvezető, *Vigvári András* személye garanciát jelent az önkormányzati gazdálkodás kutatás területén. Garanciát arra, hogy az olvasó egy alapos, sokszínű és

minden bizonnyal újszerű, sajátos megközelítésű vizsgálat eredményeivel ismerkedhet meg. A most megjelent tanulmánykötet nem is okoz csalódást.

A könyvben felvonultatott tanulmányok az önkormányzati vagyongazdálkodás témakörén belül kiemelten foglalkoznak a nemzetközi gyakorlatból átvehető tapasztalatokkal, a hazai önkormányzati vagyongazdálkodás „megragadásának” módszer-tanáival, a költségvetési gazdálkodás és a vagyongazdálkodás összefüggéseivel, a hazai önkormányzatok vagyongazdálkodási attitűdjével és az ún. költségvetésen kívüli szférával.

Az elemzések a másodlagos források feldolgozásán túl építhettek az elkészült esettanulmányokra, egy önkormányzati kérdőíves felmérés eredményeire és a nemzetközi gyakorlat szakirodalmi és tapasztalati feltárásából összegyűjtött információkra.

A kötetben – témaválasztásából fakadóan – sok az aggregált adat, ezeket többségben olvasóbarát módon táblázatban vagy grafikusan ábrázolva közlik a szerzők. A témakör iránt érdeklődők számára azonban a nehezen begyűjthető adatok mellett ugyanolyan fontos és értékes a sokszínű gyakorlat alapos megismerését támogató esettanulmányok jelenléte is, amelyekben szintén bővelkedik a tanulmánykötet. A könyv második része tulajdonképpen esettanulmány-gyűjtemény, melynek különös eleme *Kassó Zsuzsa* írása, mivel az nem egy önkormányzat gyakorlatát mutatja be, hanem a területi zónák alkalmazásának lehetőségére hívja fel a figyelmet (a településüzemeltetés területén), amely például a közvilágítás korszerűsítése és a helyi közutak fenntartása során biztosíthatja az önkormányzatok számára a hatékonyabb feladatellátást. Ez az esettanulmány lényegében a szerző – a településüzemeltetés és a vagyongazdálkodás kapcsolatát vizsgáló – tanulmányának kiegészítése, melléklete. Az elméleti, elemző írás a hatékony közszolgáltatások kialakítási módszereivel, annak nemzetközi gyakorlatával és hazai illeszthetőségével foglalkozik. A kívánatos teljesítményközpontú költségvetési rendszerekben nagy hangsúly helyeződik a teljesítmény-indikátorok alkalmazására, ezek közül a szerző számos típust bemutat, többféle csoportosításban. *Kassó Zsuzsa* kihangsúlyozza a hatékony közszolgáltatás feltételét képező tervezés és a stratégiai megközelítés szükségességét is.

A többi esettanulmány lényegében egy-egy – városi (Tiszaújváros, Budaörs), megyei jogú városi (Veszprém, Nyíregyháza, Pécs), fővárosi kerületi (Ferencváros), megyei (Veszprém) – önkormányzat, illetve egy többcélú kistérségi társulás (Mezőkövesdi Többcélú Kistérségi Társulás) vagyongazdálkodásának komplex bemutatása.

Esetleírások, esettanulmányok azonban a könyv elemző részében, az ott felvonultatott hét tanulmányban is találhatóak, szemléltető szerepben, keretes írásként vagy éppen az elemzés tárgyaként.

A hét elemző írás közül *Györffy Dezső* tanulmánya 3187 helyi és 1825 helyi kisebbségi önkormányzat (2005) vagyongazdálkodási gyakorlatát elemzi és értékeli. A szerző aggregált adatokkal dolgozik, mindeközben számos meglepő értékre, összefüggésre hívja fel a figyelmet. Megdöbbentő például, hogy 1990 és 2005 között az önkormányzatok vagyona közel 25-szörösére nőtt, és szerkezetében is jelentősen módosult (befektetett/forgó eszközök). Az önkormányzati vagyon megoszlásának (2001–2005 közötti) vizsgálatakor komoly településtípusonkénti átrendező-

dés mutatható ki. Papíron az önkormányzati vagyon jelentős gyarapodása zajlott 2001–2003 között, a valóságban ugyanakkor e látszólag kedvező változások mögött döntően a meglévő vagyon felértékelése és átértékelése áll. Az önkormányzati vagyon vagyonszámokénti elemzése is fontos összefüggéseket tár fel: pl. jellemző a befektetett pénzügyi eszközök felélése, a tárgyi eszköz állomány jelentős értékbeli változása stb. A szerző lefolytatta az önkormányzatok vagyonának és pénzügyi helyzetének értékelését vagyoni, pénzügyi mutatók segítségével, vizsgálta továbbá a vagyongazdálkodás szabályozását, illetve szabályosságát is. Összegzésként *Gyórfy Dezső* a tervezés szükségességére, a költségvetési beszámoló mérlegben az önkormányzati vagyon forgalomképesség szerinti kimutatásának fontosságára és az előzetes értékbecslés elengedhetetlen voltára hívja fel a figyelmet.

Hegedüs József és *Tönkö Andrea* elemzése a feltételes önkormányzati kötelezettségvállalások (pl. PPP-konstrukciókhoz vagy hitelfelvételhez kötődő kötelezettségvállalások) típusait, okait és ellentmondásait tárja fel. A szerzők szerint a magyar önkormányzati rendszerben feltételes kötelezettségvállalásra elsősorban a nagyobb városoknak vannak lehetőségeik nagyobb méretű, meghatározó vagyonuk, kedvező szolgáltatásszerkezetük és fizetőképes lakosságuk miatt.

Boór Tamás, *Kovács Róbert* és *Németh Adrienn* közös publikációjukban a vagyongazdálkodás és az önkormányzati feladatellátás összefüggéseit vizsgálják. Miközben hazánkban az önkormányzati feladatellátást döntően intézmények végzik érdemes foglalkozni az alternatív megoldással, a projektszemléletű ellátásszervezéssel is. A szerzők feltárják az intézményi keretek által behatárolt feladatellátási rendszerben a programszerű működés lehetőségeit (teljesítménymérés, minimális ellátási szint, programmonitoring stb.). A programszemlélet a vagyongazdálkodás területén is komoly változásokat eredményezhet. Érdekes tanulságokkal szolgál a vagyongazdálkodás nemzetközi tapasztalatainak összegzése és az egészségügyi ellátások szervezésének és a vagyongazdálkodás összefüggéseinek vizsgálata. Az elemzés zárásaként megismerkedhetünk egy empirikus kutatás eredményeivel, melynek Budapest ellátási övezeteinek kialakítása volt a feladata.

Varga István tanulmányában kifejti, hogy az önkormányzati felelős vagyongazdálkodás elterjedése érdekében az üzemgazdasági szemlélet térnyerése időszerűvé vált. A szerző megállapítása szerint a vagyon szerepe az önkormányzati feladatellátásban leértékelődött, mivel az államháztartási politika azt egyre inkább általánosan mobilizálható tartalékként kezeli. A szabályozás hiányosságai (a visszapótlás és az állammegőrzés garanciájának hiánya) és az önkormányzati gazdálkodás rövid távú érdekei a vagyonfelélést reális veszéllyé tették. A vonzáskörzeti szerepkört betöltő nagyvárosok számára további vagyonfelélési kényszert jelent a meg nem térített térségi ellátások köre. A szerző szerint a megoldást a szemléletváltás jelentheti, amelyet konkrét intézkedések követnek (ezekre vonatkozó javaslatokat meg is fogalmaz a publikáció).

A *Vigvári András* tanulmányában megfogalmazott ajánlások a szabályozásra és az intézményépítésre vonatkoznak. A szerző szorgalmazza a közvagyonnal kapcsolatos törvényi szabályozás lényeges átalakítását, és kihangsúlyozza a helyi önkor-

mányzati vagyongazdálkodási szabályozást érintő paradigmaváltás szükségességét. Az önkormányzati vagyongazdálkodást koncepcionális keretbe kellene foglalni, és biztosítani kellene annak proaktivitását. Az önkormányzatoknak tudatos információgazdálkodást kellene megvalósítaniuk. Be kellene vezetniük a vagyongazdálkodási döntések kötelező hatásvizsgálatát, továbbá biztosítani kellene a vagyongazdálkodás prudenciáját és nyilvánosságát.

A kötetben bemutatott kutatás főbb eredményeit *Vigvári András Vakvágányon?* c. bevezető tanulmánya összegzi. Az önkormányzati vagyongazdálkodás korszerűsítésének egyik előfeltétele a stratégiai gondolkodás megjelenése, az önkormányzati tervezés tartalmi és technológiai megújulása. Rendezni kell az amortizáció kérdését (eszközviszaporítás forrásai, ütemezése) az önkormányzatok láthatatlan, folyamatos vagyonsztésének elkerülése érdekében. Nagyobb figyelmet érdemelnek továbbá a költségvetésen kívüli önkormányzati feladatellátás egyik legfontosabb szereplői, az önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok.

A családi ezüst c. tanulmánykötet írásai jó néhány újszerű megközelítést, új vizsgálati szempontot és új kutatási területet mutatnak be a vagyongazdálkodás témaköréhez kötődően. Segítségükkel megismerkedhetünk a legfontosabb elméleti kérdésekkel, továbbá többféle aspektusból láthatjuk a hazai és a nemzetközi gyakorlat problémáit, működési tapasztalatait. Ezek ismeretében a könyv szerzői számos megoldási javaslattal élnek a hazai gyakorlatot illetően, és több további kutatási területet is kijelölnek. Mindez garancia arra, hogy mind az elméleti, mind pedig az önkormányzati gazdálkodás területén tevékenykedő gyakorlati szakemberek hasznos és érdekes olvasmányt vehetnek a kezükbe.